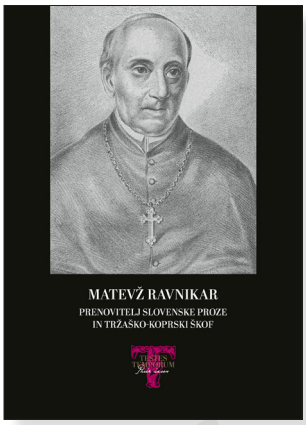
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

DEJAN PACEK, UR.: MATEVŽ RAVNIKAR: PRENOVITELJ SLOVENSKE PROZE IN TRŽAŠKO-KOPRSKI ŠKOF



Podatki o knjigi

- Naslov: Matevž Ravnikar: prenovitelj slovenske proze in tržaško-koprski škof
- Avtorji: več avtorjev
- Zbirka: Testes temporum 2
- Urednik: dr. Dejan Pacek
- Uvodna beseda: dr. Dejan Pacek
- Recenzenta: dr. Andreja Legan Ravnikar in dr. Aleš Maver
- Prevodi povzetkov v italijanščino: Tomaž Simčič
- Prevodi prispevkov (Liliana Ferrari, Ilaria Montanar in Ivan Portelli) v slovenščino: Jernej Šček
- Knjižna urednica: dr. Cvetka Rezar Mlakar
- Format: 165 mm x 235 mm
- Vezava: mehka z zavihi
- Število strani: 528
- ISBN: 978-961-278-603-8
- Cena: 39,50 €
- Založniki: Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Inštitut za zgodovino Cerkve, Celjska Mohorjeva družba in Goriška Mohorjeva družba
- Leto izdaje: 2026

Kontakt

Uredništvo
T 03 426 48 00
urednistvo@celjska-mohorjeva.si

Monografija, ki presega stereotipe o škofu Ravnikarju

Znanstvena monografija je posvečena Matevžu Ravnikarju (1776–1845), prenovitelju slovenske proze in tržaško-koprskemu škofu ob 250-letnici njegovega rojstva. Vsebuje dvajset prispevkov, ki temeljijo na referatih z mednarodnega znanstvenega posveta o življenju in delu škofa Ravnikarja (v Ljubljani in Trstu, 18. in 19. aprila 2023). Strokovnjaki različnih področij z obeh strani slovensko-italijanske meje Ravnikarja predstavijo v vlogi bogoslovnega profesorja in škofa, jezikoslovca in narodnega buditelja, prevajalca in prirejevalca verskih in šolskih knjig, podpornika izobraževanja in velikega dobrotnika.

Delo je izvirna znanstvena monografija in prva, ki na podlagi temeljitih raziskav arhivskih virov iz Ljubljane, Dunaja, Trsta in Rima prikazuje življenjsko in poklicno pot Matevža Ravnikarja (1776–1845). Razkriva njegovo življenje od otroških let do odraslosti in stran za stranjo odstira njegovo izjemno in plemenito osebnost.

Škof Matevž Ravnikar je markantna, četudi danes večinoma pozabljena in nerazumljena osebnost slovenske zgodovine. Bil je eden od protagonistov slovenskega narodnega preporoda in si veliko prizadeval za kultiviranje in razvoj slovenščine ter njeno uveljavitev v javnem življenju. Avtorjem monografije je uspelo prikazati in ovrednotiti njegovo široko zastavljeno javno delovanje ter preseči s tem povezane pristranskosti in poenostavljanja. Monografija prinaša precej novih spoznanj in presega stereotipe o Ravnikarju kot (zgolj) zadrtemu janzenistu in avtorju neposrečenih rešitev jezikovnih vprašanj.

Avtorji

Prispevke za pričujočo znanstveno monografijo so zapisali: dr. Boris Golec, dr. Bogdan Kolar SDB, dr. Matjaž Ambrožič, dr. Marjan Turnšek, dr. Luka Vidmar, dr. Martina Orožen, dr. Irena Orel, dr. Samo Skralovnik, ddr. Nina Ditmajer Prando, ddr. Irena Avsenik Nabergoj, dr. Alan Tedeško, ddr. Igor Grdina, dr. Salvator Žitko, Ivan Portelli, dr. Ilaria Montanar, dr. Liliana Ferrari, dr. Miha Šimac, Tomaž Simčič, dr. Renato Podbersič, Andreja Klasinc Škofljanec, Ivo Jevnikar

Odlomek iz knjige

Matevž Ravnikar je bil eden glavnih podpornikov slovenskega jezika v Katoliški Cerkvi, šolstvu in kulturi na Kranjskem in v Avstrijskem primorju ter eden najpomembnejših slovenskih prozaistov v prvi polovici 19. stoletja, s tem pa tudi eden od protagonistov slovenskega narodnega preroda. Kljub temu je danes v slovenskem kulturnem spominu – po krivici – potisnjen v senco starejših in mlajših sodobnikov, posebej Žige Zoisa, Valentina Vodnika, Jerneja Kopitarja, Matije Čopa, Franceta Prešerna in Antona Martina Slomška. Za to ni kriva toliko njegova zadržana osebnost, ki je z učenostjo, strogostjo in resnostjo, čeprav tudi dobrohotnostjo, poštenostjo in plemenitostjo, že med sodobniki vzbujala bolj spoštovanje kakor ljubezen. Glavni vzrok delne pozabe Ravnikarja je razvoj slovenske narodne ideologije, ki je v zadnji tretjini 19. stoletja opustila Kopitarjev razsvetljenski, utilitarni koncept kulture, osredotočen na kmetstvo in književnost za ljudstvo, ter prevzela Čopov in Prešernov romantični, kozmopolitski koncept, oprt na meščanstvo in visoko literaturo. Ravnikarju je v 20. stoletju, posebej po drugi svetovni vojni, poleg povezovanja z očrnjenim Kopitarjem škodil še sloves janzenističnega oziroma »konservativnega prvaka«, zaradi česar je bil v literarni zgodovini pogosto deležen pretiranih očitkov, na primer v razpravi Lina Legiše iz leta 1971 »prehudega purizma, umetničenja in pomanjkanja okusa«. Namen tega prispevka je – z upoštevanjem sočasnih virov in preverjanjem dosedanjih interpretacij v strokovni literaturi – pregledati in ponovno oceniti Ravnikarjevo vlogo v slovenskem narodnem prerodu.

Ravnikarjeva zavestna pripadnost slovenstvu in vključitev v prerod nista bili samoumevni, saj je bila ta usmeritev na začetku 19. stoletja omejena na manjši del posvetnega in cerkvenega izobraženstva na Kranjskem ter na nekaj intelektualnih krogov na Štajerskem in Koroškem. Temelj prerodne miselnosti pri Ravnikarju je bil – kakor pri njegovih predhodnikih – ozaveščena skrb za materni jezik. Sledila je odločitev za prerodno udejstvovanje, ki jo je Ravnikar sprejel kot zrel mož, v času, ko se je naglo vzpenjal po lestvici ljubljanske škofije in kranjskega šolstva (od leta 1802 je bil profesor dogmatike in prefekt semenišča, od leta 1805 nedeljski pridigar na liceju v Ljubljani). Za ta korak je bil najbolj zaslužen Jernej Kopitar, ki je Ravnikarja okrog leta 1810 pripeljal v krog barona Žige Zoisa, najuglednejšega predstavnika kulture in znanosti na Kranjskem, ki je od začetka osemdesetih let 18. stoletja vodil tudi prizadevanja za prenovo in uveljavitev slovenskega jezika in književnosti. Vse kaže, da je Ravnikar ravno pod Kopitarjevim in Zoisovim vplivom premišljeno združil svoje (primarno) duhovniško in (sekundarno) prerodno poslanstvo ter nato na tej poti vztrajal vse življenje. Manifestativno znamenje prerodne miselnosti je bilo, da je začel v marsikaterih uradovalnih primerih in socialnih situacijah (imena krajev v šolskih katalogih, pogovori z dijaki, knjižna posvetila), v katerih je bila običajna latinščina ali nemščina, načrtno uporabljati slovenščino. Seveda ni šlo za izključno rabo slovenskega jezika, vsekakor pa za njegovo ambiciozno širjenje na področja, ki so se zdela težko dosegljiva celo Kopitarju in Zoisu.

(Str. 128–129)